

Nr 16.

Ankom till riksdagens kansli den 31 januari 1928 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkpropositionen gjorda framställningar om anslag för kapitalökning å statens under kommunikationsdepartementet hörande utlåningsfonder.

(4:e avd.)

Allmänna
järnvägslåne-
fonden.

1:o) Uti den till riksdagen den 4 januari 1928 avlätna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1928—1929 har Kungl. Maj:t beträffande statens utlåningsfonder, under åberopande av det vid propositionen under rubrik »Utgifter för kapitalökning, bil. 1» fogade statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för nämnda dag, föreslagit riksdagen (punkt 24) besluta, att de avsättningar till allmänna järnvägslånefonden, som enligt riksdagens beslut skulle ske under budgetåren 1928—1931, i stället skola äga rum under budgetåren 1929—1932.

Utredningen återfinnes å sid. 87—88 i åberopade statsrådsprotokollet.

Alltsedan år 1871 har riksdagen för särskilda femårsperioder till Kungl. Maj:ts förfogande ställt ett bestämt anslag att i enlighet med av riksdagen fastställda villkor utgå såsom lån till enskilda järnvägsanläggningar. Senast skedde detta år 1923, då riksdagen, i enlighet med Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, till låneunderstöd för enskilda järnvägar beviljade och ställde till Kungl. Maj:ts förfogande ett anslag av 5,000,000 kronor, att utgå under budgetåren 1924—1929 med 1,000,000 kronor för varje budgetår, dock så att belopp, som ej blivit till utgående under ett av dessa budgetår anvisat, finge för ett efterföljande budgetår av samma femårsperiod disponeras. Därefter har riksdagen för avsättning till ifrågavarande fond anvisat för budgetåret 1924—1925 1,000,000 kronor och för budgetåret 1925—1926 1,000,000 kronor. Vidare har riksdagen på förslag av Kungl. Maj:t beslutat, att de avsättningar till fonden, som skolat ske under budgetåren 1926—1929, i stället skola äga rum under budgetåren 1928—1931.

Av utredningen i ämnet framgår, att det krav på lån från allmänna järnvägslånefonden, som nu synas böra tillgodoses, avser beviljande av ett lånebelopp av 45,000 kronor till det bolag, vilket — sedan södra Kinnekulles järnvägsaktiebolag numera trätt i konkurs — kan komma att övertaga sistnämnda bolags egendom.

För närvarande äro av fondens medel 1,776,000 kronor odisponerade, och

någon avsättning till fonden för nästkommande budgetår skulle icke behöva ifrågakomma, utan skulle anvisande av ytterligare avsättningar kunna framskjutas till budgetåren 1929—1932.

Utskottet, som icke har något att erinra mot att, därest ett nytt bolag bildas för övertagande av södra Kinnekulles järnvägsaktiebolag tillhöriga egendom, ett lånebelopp av högst 45,000 kronor ur allmänna järnvägslånefonden ställes till det nya bolagets förfogande, hemställer,

*Utskottets
yttrande.*

att riksdagen må besluta, att de avsättningar till *allmänna järnvägslånefonden*, som enligt riksdagens beslut skulle ske under budgetåren 1928—1931, i stället skola äga rum under budgetåren 1929—1932.

2:o) Kungl. Maj:t har (punkt 25) föreslagit riksdagen att såsom kapitalökning för *vattenkraftslånefonden* för budgetåret 1928—1929 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor.

*Vattenkrafts-
lånefonden.*

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 89—92 av åberopade statsrådsprotokollet.

Med anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har 1919 års lagtima riksdag beslutat inrättandet av den så kallade vattenkraftslånefonden. Från fonden, som förvaltas av statskontoret, må lån beviljas menigheter, bolag, föreningar eller enskilda dels till företag, vilka avse utbyggande av statens vattenfall eller tillgodogörande av enskilda tillhöriga vattenfall, då tillgodogörandet är av mera allmänt intresse, dels till vissa mindre, lokala vattenkraftsanläggningar för distribution inom orten av elektrisk energi, dels ock till vattenregleringsföretag, då dessa äro av allmänare betydelse. Lånen skola i främsta rummet avse tillgodogörande av förut ej utnyttjade kraftkällor, men må jämväl beviljas till redan utförd eller under byggnad varande anläggning.

Såsom kapitalökning för fonden har riksdagen för åren 1920—1922 samt för budgetåren 1923—1928 anvisat tillhoppa 9,800,000 kronor, därav för budgetåret 1927—1928 300,000 kronor.

I skrivelse den 12 oktober 1927 hava *kommerskollegium* samt *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* gjort framställning om avsättning till fonden för budgetåret 1928—1929 av ett belopp av 500,000 kronor.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»Vad beträffar frågan om ytterligare avsättning till vattenkraftslånefonden, må erinras, att vid fondens inrättande år 1919 avsågs att med fonden befrämja tillkomsten av nya anläggningar, varjämte föreskrefs, bland annat, att lån från fonden icke skulle beviljas till annat företag än sådant, som befunnes i ekonomiskt och tekniskt hänseende grundat på rationella förut-

sättningar. Då emellertid föreskriften om lån endast till nyanläggningar syntes medföra vissa svårigheter för en rationell lånefördelning, vidtogs år 1921 med riksdagens samtycke (skrivelse nr 70) ändring i bestämmelserna för fondens användning av innebörd, att lån finge beviljas för redan utförd eller under byggnad varande anläggning, därvid dock skulle iakttagas, att lån i främsta rummet skulle avse tillgodogörande av förut ej utnyttjade kraftkällor. I sin berörda skrivelse framhöll riksdagen, att huvudändamålet med ifrågavarande fond måste anses vara att befrämja själva tillkomsten av nyanläggningar och icke den fortsatta finansieringen av redan fullbordade företag.

På sätt anfördes i nästlidet års statsverksproposition, synes utvecklingen av denna statens utlåningsrörelse på senare tid alltmer hava avvikit från det ursprungliga ändamålet, och anledning saknas ej till det antagandet, att huvudsyftet med låneansökningarna mången gång är att å staten överflytta den ekonomiska risken för företag, som av enskilda långivare icke längre anses kreditvärdiga. Såsom jag redan föregående år framhöll, synes en återgång till att tillgodose fondens ursprungliga och huvudsakliga ändamål böra ske. Med hänsyn härtill och då såvitt känt några mera kapitalkrävande nyanläggningar av ifrågavarande slag icke förväntas under den närmaste tiden ifrågakomma till bidrag ur fonden, lärer någon höjning av det för innevarande budgetår utgående beloppet, 300,000 kronor, icke kunna ifrågasättas.»

Utskottets
yttrande.

Under erinran att huvudändamålet med ifrågavarande fond är att befrämja själva tillkomsten av nyanläggningar och icke den fortsatta finansieringen av redan fullbordade företag, får utskottet — med hänvisning i övrigt till vad departementschefen i ärendet anført — tillstyrka Kungl. Maj:ts föorevarande förslag.

Utskottet, som framdeles under riksdagen kommer att avgiva utlåtande om sättet för beredande av täckning för ifrågavarande anslag, får alltså hemställa,

att riksdagen må såsom kapitalökning för *vattenkraftslånefonden* för budgetåret 1928—1929 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor.

Stockholm den 31 januari 1928.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Märvarande: se under utlåtandet nr 15.